

# 1 PITA

---

**1** <sup>1</sup>E Pita. Yesus Kristus na e qarinbej deqa e aqa anjam marsim laqnum. E na anjam endi nengrenyosim ningi Qotei aqa segi tamo ungasari ningi qa qarinyonum. Ningi nungo qure utru segi segi uratosib jaraosib sawa sawa kalil keretosib unub. Ningi Pontus sawa ti Galesia sawa ti Kapadosia sawa ti Esia sawa ti Bitinia sawa ti dia unub. <sup>2</sup>Tulan nami Qotei Abu a ningi qa qalieosiq deqa ningi aqa segi tamo ungasari sqa marsiqa ningi giltngej. Qotei aqa Mondor Bole a na ningi Qotei aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi nungo jejamu Qotei yekritosib Yesus Kristus aqa anjam geregere dauryosib sqajqa deqa osiqa ningi aqaryaingej. Yim Yesus aqa leŋ na ningi yansngimqa ningi Qotei aqa ŋamgalaq di une saiqoji sqajqa deqa. Qotei a ningi qa are tulan boleiyimqa ningi geregere lawo na soqniye.

## **Qotei a ŋambile boledamu laŋ goge dia iga gereiyetgej unu**

<sup>3</sup>Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ŋam soqtoqnqom. Qotei a iga qa tulan dulosiqa Yesus Kristus olo subq na tigeltej. Gam dena Qotei na iga ŋambile bunuj egej. ŋambile bunuj dena iga singilatgejunu deqa iga iŋgi bole bole Qotei na mondon egwas qaji deqa tariŋoqnsim unum. <sup>4</sup>Qotei na iga laŋ goge qaji ŋambile tulan boledamu egwajqa deqa marsiq iga giltgej. ŋambile di ugeqa keresai. A Qotei aqa ŋamgalaq di tulan boledamu. A koboqa keresai dego. Qotei na ŋambile di laŋ goge dia gereiyetngej unu. Deqa mondon ningi Qotei ombla laŋ qureq di sosib ŋambile di oqab. <sup>5</sup>Ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnu deqa Qotei aqa singila kobaquja na ningi taqatngejunu. Qotei a na ningi elenam ningi bole sqajqa deqa are qaleqnu. Deqa mondon diŋo batiamqa aqa kumbra di brantim ningi unqab.

<sup>6</sup>Qotei na ningi oqas aqa kumbra deqa ningi are qaloqnsib tulan areboleboleingeqnu. Ariya bini gulube utru segi segi na ningi jaqatin engeqnu. Di ungun. Sokiŋala gulube di olo koboqas. <sup>7</sup>Ningi gulube eqnub dena Qotei a nungo areqalo uneqnu. Ningi Kristus qa nungo areqalo bole singilateqnu kio sai kio di Qotei a uneqnu. Iga qalie, gol a iŋgi tulan boledamu. Ariya tamo naŋgi ŋamyuo na gol koitoqnsib dena qalieeqnub,

gol di bole kio sai kio. Dego kere nungo areqalo Kristus qa singilateqnu b qaji di tulan bolequja. Areqalo dena gol tulan bunyejunu. Di kiyaqa? Gol a ugeosim koboqas. Deqa gulube bei bei ningi qa boqnsim dena ningi osornqwas, ningi Kristus qa nungo areqalo bole singila-teqnu. Ningi bole singilatqab di mondon diño batiamqa Yesus Kristus a boleq dosim bati deqa a ningi qa tulan areboleboleiyim ñam kobaquja ningi engwas. <sup>8</sup>Ningi nami Kristus unosaioqneb. Ariya ningi a tulan qalaqalaiyeqnu. Ningi bini a unosaieqnu. Ariya ningi a qa nungo areqalo singilatoqnsib a qa tulan arebo-leboleingeqnu. Nungo arebolebole dena mandam qaji arebolebole kalil tulan bunyejunu. Nungo arebolebole di aqa utru iga na dauryosim ubtqa keresai. <sup>9</sup>Ariya ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnu deqa Qotei na ningi oqas.

<sup>10</sup>Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi kumbra bole kalil Qotei na ningi bini engeqnu qaji deqa anjam maroqneb. Nango anjam di aqa utru nangi qalieqa osib deqa geregere ñamoqnsib wauoqneb. <sup>11</sup>Kristus aqa Mondor a nango are miligiq di sosisqa nango medabuq na anjam endegsi babtosiq maroqnej, “Bunuqna Kristus a jaqatin osim moiqa. Moisis olo subq na tigelosim lan qureq oqsim dia a ñam koba ti sqas.” O was qu, Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi endegsib nenemoqneb, “Kristus a bati gembu bqas? Kumbra kie namoqna brantim Kristus a bunuqna bqas?” <sup>12</sup>Ariya Qotei a na nangi kamba endegsi minjrej, “Anjam ningi mareqnu b qaji di aqa damu nungo bati qa brantqasai. A bunuqna brantqas.” O was qu, Qotei na ningi oqajqa anjam di Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi maroqneb. Ariya bunuqna Qotei na aqa Mondor Bole qarinyonaqa lan goge dena aisiq Qotei aqa anjam maro tamo nangi singilatnjqroqnej. Yeqnaqa nangi Kristus aqa anjam bole palontoqnsib ningi merngoqneb. Qotei aqa lan angro nangi dego kumbra bole kalil Qotei na ningi engeqnu qaji deqa geregere qalieqa osib utru ñameqnu.

**Qotei na iga aqa segi tamo sqa marsiqa metgej. Iga aqa segi kumbra boleq di sosim walweloqnqajqa deqa metgej**

<sup>13</sup>Deqa ningi gaigai ijo anjam di dauryqajqa are qaloqnsib nungo walwel geregere taqatosib soqniye. Sosib Yesus Kristus qa nungo areqalo singilatoqnsibqa mondon a olo lan qureq dena brantosim kumbra tulan boledamu ningi engwajqa deqa tariñoqnsib soqniye. <sup>14</sup>Sosib ningi angro du du bulosib Qotei aqa anjam geregere qusib dauryoqniye. Nami ningi Qotei qaliesai deqa ningi areqalo uge uge dauryoqneb. Ariya bini ningi kumbra di olo dauryaib. Uratiye. <sup>15</sup>Qotei a gaigai aqa segi kumbra boleq di sosisq dauryeqnu. Deqa ningi dego nungo jejamu osib Qotei yekritosib aqa kumbra boleq di sosib walweloqniye. Utru deqa Qotei na ningi aqa segi tamo sqa marsiqa ningi metngej. <sup>16</sup>Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi nungo jejamu osib e ebiye. Osib ijo

kumbra boleq di sosib dauryoqniye. Di kiyaya? E nungo Qotei. E dego ijo segi kumbra boleq di sosim dauryeqnum.”

### **Qotei a Kristus aqa leŋ aiej qaji dena iga awaigej**

<sup>17</sup>Ningi Qotei metoqnsib minjeqnu, “O gago Abu.” Abu di a gago ñam qa are qalsiq iga pegigosaeqnu. A gago segi segi kumbra unoqnsiq dena iga pegigeqnu. Deqa bati ningi mandamq endi sosibqa ningi endegsib maroqniye, “Mandam endi gago qure utru sai.” Degsib maroqnsib Qotei qa ulaoqnsib aqa sorgomq di geregere soqniye. <sup>18</sup>Ningi qalie, nami ningi nungo moma nanjo kumbra uge uge dauryoqneb. Ariya Qotei a nunjo kumbra ugeq dena ningi olo awaingej. Mandam qa ñoro ti gol ti silva ti koboqas qaji dena ningi awaingosai. <sup>19</sup>Kristus aqa leŋ aiej qaji dena ningi awaingej. Kristus aqa leŋ di tulaŋ bolequja. Kristus aqa jejamuq di une bei saiqoji. Agi kaja du du nami Qotei atraiyoneb qaji nanjo jejamuq di yu bei saiqoji dego kere. <sup>20</sup>Tulaŋ nami Qotei a mandam atosaisosiq a Kristus qa qalieosiq a giltej. Kristus na ningi awaingejwajqa deqa marsiq a giltej. Ariya bini bati endeqa diŋo bati jojomqo deqa Qotei a ningi qa osiq a Kristus qarinyonaq bej. <sup>21</sup>Kristus a na ningi aqaryaingej deqa ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatosib unub. Kristus agi moinaqa Qotei na olo subq na tigeltosiq metonaq a laŋ qureq oqsq dia ñam kobaquja ej. Utru deqa ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatoqnsib anjam a nami marej qaji di aqa damu brantqajqa deqa tariñoqnsib unub.

### **Iga na Qotei aqa tamo ungasari nanŋi tulaŋ qalaqalainjroqnm**

<sup>22</sup>Ningi nami Qotei aqa anjam bole dauryoqneb. Kumbra dena ningi Qotei aqa ŋamgalaq di tamo bole une saiqoji soqneb. Utru deqa bini ningi na Qotei aqa tamo ungasari nanŋi tulaŋ qalaqalainjreŋnu. Ariya kumbra di ningi olo torei singilatosib nunjo Kristen was nanŋi singila na qalaqalainjroqniye. <sup>23</sup>Ningi ingi meli bunuj bulosib ŋambile bunuj eb. Ingi meli ugeqas qaji dena ningi ŋambile osai. Ingi meli gaigai sqas qaji dena ningi ŋambile eb. Ingi meli bunuj di Qotei aqa anjam. Anjam di ŋambile ti. A gaigai sqas. <sup>24</sup>Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo ungasari kalil nanŋi mandamq endia bati olekoba sqasai. Nanŋi ñiŋ bul urur koboqab. Deqa nanjo ñam balamtamo aqa so bulosim ulonqas. Agi ñiŋ a gaigai kangraneqnu. Balamtamo aqa so a sokiñalayoqnsiq uloneqnu. <sup>25</sup>Ariya Tamo Koba Qotei aqa anjam a bati gaigai sqas.” O was qu, Qotei aqa anjam bole di agi aqa anjam maro tamo nanŋi palontoqnsib ningi merngoqneb.

### **Tamo Koba Yesus a tal aqa ai bul. Tal aqa ai di ŋambile unu**

**2** <sup>1</sup>Ningi ŋambile bunuj eb deqa ningi kumbra uge kalil uratiye. Gisaŋ anjam ti maqu kumbra ti are uge ti yomu anjam ti kalil di

ningi torei uratekritiye. <sup>2</sup>Iga qalie, angro mom nangi mungum qaq uyqajqa qarnjreanu. Dego kere ningi mungum qaq boledamu Qotei aqaq dena beqnu qaji di oqajqa are qaloqniye. Mungum qaq di agi Qotei aqa anjam. Mungum qaq di jiga bei saiqoji. Mungum qaq dena nungo qunun aqaryaiymqa ningi tulan boleosis singilaqab. Yim Qotei na ningi oqas. <sup>3</sup>Tamo Koba Yesus aqa kumbra a ningi qa yeqnu qaji di ningi uyo oneiyonub deqa ningi qalieonub, Tamo Koba Yesus a tamo tulan boledamu.

<sup>4</sup>Tamo Koba Yesus a tal aqa ai bul singila na tigelejunu. Tal aqa ai di nambile unu. Ningi tal aqa ai deq boiye. Tal aqa ai di tamo ungasari nangi na unsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Ariya Qotei na olo tal aqa ai di giltosiq marej, “Tal aqa ai di tulan boledamu.” <sup>5</sup>Ningi dego tal aqa ai bul nambile unub. Qotei na ningi aqa segi tal sqa marsiq deqa aqa Mondor aqa singila na ningi gereingeqnu. Yim ningi aqa segi atra tamo boledamu sosib Yesus Kristus aqa nam na nungo segi jejamu Qotei atraiyoqni b a ningi qa tulan arearetoqnajqa deqa.

<sup>6</sup>Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quie. E na tal aqa ai qujai giltosim tal singilatqajqa deqa tumaq di tigeltam unu. Tal aqa ai di tulan bolequja. A singila koba. E na Saion manaq dia tigeltam unu. Deqa tamo nangi tal aqa ai di osib nango areqaloq di singilateqnu b qaji nangi jemainjqasai.” <sup>7</sup>O was qu, ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnu b deqa ningi mareqnu b, “Tal aqa ai di tulan bolequja.” Ariya tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilato-saieqnu b qaji nangi tal aqa ai di uge qa mareqnu b. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tal gereiyo qaji tamo nangi na tal aqa ai di arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal aqa ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.”

<sup>8</sup>Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo qudei nangi tal aqa ai di quraqyoqnsib mangaleqnu b.” O was qu, tamo nangi di Qotei aqa anjam gotranjeqnu b. Utru deqa nangi tal aqa ai di quraqyoqnsib mangaleqnu b. Nangi kumbra uge uge yeqnu b deqa Qotei na nangi padaltjnqas. Qotei a nami nangi qa degsi marej.

<sup>9</sup>Ariya Qotei na ningi giltngrej deqa ningi aqa segi tamo ungasari tintin unub. Ningi aqa atra tamo dego sosib a ombla mandor kokba tigelejunub. Osib ningi aqa segi kumbra boleq di sosib walweleqnu b. Ningi aqa segi tamo sqa marsiq giltngrej deqa ningi aqa kumbra bole kalil deqa mare mare laqnu b. Nami ningi ambruq di soqneb deqa Qotei na ningi metngonaqa ningi ambru uratosib suwanjoq belejeb. Suwan di tulan bolequja. <sup>10</sup>Nami ningi tamo ungasari lanaj soqneb. Ariya bini ningi Qotei aqa segi tamo ungasari unub. Nami Qotei a ningi qa are boleiyoasioqnej. Ariya bini a ningi qa are boleiyeqnu.

### **Iga Qotei aqa wau tamo sqom**

<sup>11</sup>O ijo kadoi bole, nungo qure bole agi lan goge di unu. Deqa ningi mandamq endia yaun tamo bulosib unub. Deqa e na ningi endegsi merngwai. Ningi nami nungo areqalo namij dauryqajqa are prugnqonej. Ariya areqalo namij di nungo qunun ti ombla qoteqnub. Deqa ningi nungo areqalo namij di uratosib qoreiyye. <sup>12</sup>Bini ningi sawa bei bei qaji tamo nango ambleq di sosib deqa ningi nango namgalaq dia kumbra bole bole dauryoqniye. Yimqa mondon tamo ungasari peginrqa batiamqa nangi nungo kumbra bole di unsibqa nango yomu anjam ningi qa maroqneb qaji di uratosib Qotei aqa nam soqtoqnab.

<sup>13</sup>Ningi Tamo Koba Qotei qa are qaloqnsib deqa ningi tamo kokba ti sawa taqato qaji tamo nangi ti mandor kokba ti nango anjam dauryoqniye. <sup>14</sup>Osib gate kokba nango anjam dego ningi dauryoqniye. Gate kokba nangi agi mandor kokba nangi na wau enjreqnab giloqnsib tamo nangi kumbra uge uge yeqnub qaji nangi kamba awai uge enjreqnub. Osib tamo nangi kumbra bole bole yeqnub qaji nango nam olo soqtetnjreqnub. <sup>15</sup>Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole segi yoqniqbqa nanari tamo ningi yomuinqeqnub qaji nangi nungo kumbra bole di unsibqa nango anjam uge di olo uratosib mequmesqab. <sup>16</sup>Bole, mandam tamo bei na ningi taqatngosaieqnu. Kristus a segi na ningi taqatngeqnu. Ningi deqsib are qalsib walweloqniye. Ariya ningi endegsib are qalaib, "Mandam tamo bei na iga taqatngosaieqnu deqa ungum, iga kumbra uge yoqnqom." Ningi deqsib are qalaib. Ningi Qotei aqa wau tamo deqa ningi kumbra bole na walweloqniye. <sup>17</sup>Osib ningi tamo kalil nangi kumbra bole enjroqniye. Osib Qotei aqa tamo ungasari nangi qalaqala-injroqniye. Ningi Qotei ulaiyoqnsib aqa sorgomq di soqniye. Sosib mandor kokba nango nam soqtoqniye.

### **Iga Kristus aqa kumbra dauryoqnsim jaqatin qoboioqnqom**

<sup>18</sup>O kangal tamo, nungo wau qa gate nangi na ningi taqatngoaqniqbqa ningi nango sorgomq di sosibqa nango anjam geregere dauryoqniye. Wau qa gate agi ningi kumbra bole engeqnub qaji nango anjam segi dauryoqnaib. Wau qa gate qudei ningi ugeugeingeqnub qaji nango sorgomq di dego soqniye. <sup>19</sup>Od, ningi Qotei qa ulaosib wauabqa nungo wau qa gate nangi lanja jaqatin engibqa di ungum. Ningi jaqatin di qoboioqniye. Yimqa Qotei a nungo kumbra deqa tulan areboleboleioqnqas. <sup>20</sup>Ariya ningi kumbra uge yibqa nungo wau qa gate nangi deqa ningi lungib ningi jaqatin qoboioqab di Qotei a ningi awai bole engwasai. Ariya ningi kumbra bole yibqa nungo wau qa gate nangi na olo ningi lungib ningi jaqatin qoboioqab di Qotei a nungo kumbra deqa tulan areboleboleioqas.

<sup>21</sup>Qotei a ningi kumbra degyqa osiqa ningi metngej. Di kiyaaq? Kristus a segi dego ningi aqaryaingwa osiqa jaqatin qoboiosiq moiej. Ningi kamba aqa kumbra di dauryosib jaqatin oqnsib sqajqa deqa are qalsiqa aqa kumbra di ningi osorngej. <sup>22</sup>Kristus a une bei yosaioqnej. Aqa medabu na gisan anjam bei dego marosaioqnej. <sup>23</sup>Agi jeu tamo nangi na Kristus misiliŋ-yoqnsib anjam uge uge minjoqneb. Ariya a deqa kamba anjam uge bei nangi minjrosaioqnej. Nangi na Kristus jaqatin koba yeqnab a deqa kamba nangi olo jaqatin enjraqajqa marosaioqnej. A aqa segi jejamu osiqa Qotei aqa banq di uratej. Qotei agi tamo kalil nangi kumbra bole tintin na peginjreqnu qaji. <sup>24</sup>Kristus a gago une kalil qoboiosiq aqa segi jejamuq di atsiqa a namburbasq di iga qa gainej. Iga gago une kalil torei uratosim nambile sosim kumbra tintin yoqnqajqa deqa osiqa namburbasq di iga qa gainej. Jeu tamo nangi na Yesus qalougetosib jaqatin koba yeb. Onaqa aqa jaqatin dena a na iga olo boletgej.

<sup>25</sup>Nami ningi kaja du du bul sosibqa nungo segi areqalo na aleloqnsib laqneb. Ariya bini ningi olo Mandor Koba Yesus aqa areq bonub deqa a na nungo qunuŋ geregere taqatejunu.

**Ungasari ningi nungo tamo nango sorgomq di soqniye. Tamo  
ningi na nungo ungasari nangi kumbra bole bole enjroqniye**

**3** <sup>1</sup>Dego kere ningi ungasari ningi dego nungo tamo nango sorgomq di soqniye. Ariya ningi qudei nungo tamo nangi Qotei aqa anjam dauryosaiabqa di ungum ningi anjam bei minjraib. Ningi nango nŋamgalaq di kumbra bole bole yibqa nangi unsibqa dena nangi are bulyqab. <sup>2</sup>Di kiyaaq? Ningi kumbra tintin na walwelosib nango sorgomq di geregere soqnib nangi di unsib marqab, ningi ungasari bole. <sup>3</sup>Ningi nungo jejamu walatqa are prunŋgoqnaiq. Ningi nungo gate pranyoqnsib wala bole gateq di jugoqnaib. Osib kolilei na nungo jejamu walatoqnaib. Gara bole wala ti dego jugoqnaib. Ingi ingi di laŋa jejamu qa wala. <sup>4</sup>Deqa ningi nungo are miligi walatqa are qaloqniye. Are miligi aqa wala agiende. Ningi are bole na sosibqa tamo ungasari kalil nangi lawo na gereinjroqniye. Are miligi aqa wala di Qotei aqa nŋamgalaq di tulaŋ boledamu. Wala di ugeqa keresai. <sup>5</sup>Agi Qotei aqa ungasari nami soqneb qaji nangi nango are miligi degsib walatoqneb. Osib nango segi jejamu Qotei yekritosib a qa tariŋoqneb. Osib nango tamo nango sorgomq di soqneb. <sup>6</sup>Ningi Sara uniye. A na aqa tamo Abraham aqa anjam dauryoqnsiqa minjoqnej, “Ni ijo tamo koba.” Deqa ungasari, ningi Sara aqa kumbra di dauryosib kumbra bole yoqniye. Ningi ulaaib. Ningi kumbra bole yoqnqab di ningi Sara aqa angro tintin sqab.

<sup>7</sup>O tamo, ningi areqalo bole dauryosib nungo ungasari nangi ti geregere soqniye. Nungo ungasari nangi tamo sai. Nangi uŋa. Nango

jejamu singila sai. Deqa ningi lawo na nangi kumbra bole bole enjroqniye. Ungasari nangi dego nambile gaigai sqab. Ningsi degsib qalieosib deqa nungo ungasari nangi gereinjroqniye. Ningsi kumbra degyqab di ingi bei na nungo pail getentqa keresai. Qotei a nungo pail quoqnqas.

**Ningi gaigai kumbra bole bole tamo ungasari kalil nangi enjroqniye**

<sup>8</sup>Ariya e na ijo anjam endi kobotqa osiy ningi endegsi merngwai. Ningsi kalil koba na geregere are qujaitosib soqniye. Sosibqa tamo kalil nangi qa duloqnsib Qotei aqa tamo ungasari nangi dego qalaqalainjroqnsib nangi qa are boleingoqneme. Osib nungo segi nam aguq atoqniye. <sup>9</sup>Ariya tamo qudei nangi na ningi kumbra uge engibqa ningi na kamba nangi kumbra uge enjraib. Nangi na ningi misilingoqnsib anjam uge merngibqa ningi na kamba anjam uge minjraib. Ningsi kamba nangi qa oqnsib Qotei pailyoqniye. Qotei a ningi kumbra degyqa osiqa ningi metnjej. Deqa ningi kumbra bole degyibqa Qotei a na kamba ningi kumbra bole enjoqnqas.

<sup>10</sup>Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu,

“Tamo bei a mandamq endia so bole sqa marsimqa a anjam uge bei maroqnaiq.

A gisan anjam dego maroqnaiq.

<sup>11</sup>A kumbra uge kalil torei qoreiyosim kumbra bole segi yoqneme.

Osim tamo ungasari kalil nangi koba na are qujaitosib kumbra bole yoqnqajqa singilaoqneme.

<sup>12</sup>Di kiyaqa? Tamo ungasari kumbra tintin yeqnub qaji nangi Tamo

Koba Qotei na geregere taqatnjrejunu.

Osiqa nango pail dego quetnjreqnu.

Ariya tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi Tamo Koba Qotei na olo qoreinjreqnu.”

**Iga kumbra bole bole yoqnimqa jeu tamo nangi na iga jaqatin egoqnqab**

<sup>13</sup>O was qu, ningi kumbra bole bole yqajqa singilaoqnqab di tamo yai na ningi olo ugeugeingwas? <sup>14</sup>Bole, ningi kumbra tintin yibqa tamo qudei nangi na nungo kumbra di unsib deqa jaqatin engwab di ungum. Ningsi deqa areboleboleingem. Nangi na ningi nangi ulainjrqaqqa anjam bei merngibqa ningi nangi qa ulaaib. Osib are gulubeingaiq. <sup>15</sup>Ningsi nungo are miligiq di Kristus atsib sosibqa a segi qujai nungo Tamo Koba degsib are qaloqniye. Yimqa tamo qudei nangi nungo kumbra di unsib endegsib nenemngoqnqab, “Ningi ingi bole kie qa tarinoqnsib deqa ningi tulan areboleboleingeqnu?” Degsib nenemngoqnibqa ningi na kamba olo nangi anjam minjrqaqqa gam gereisib soqniye. O was qu, ningi bati gaigai degyoqniye. <sup>16</sup>Ariya ningi anjam singila na minjraib. Ningsi lawo kumbra



na ti kumbra bole na ti nangi anjam minjroqniye. Osib ningi gaigai Qotei aqa namgalaq di une saiqoji soqniye. Bole, ningi Kristus dauryoqni b jeu tamo nangi nungo kumbra bole di unsib deqa ningi anjam uge merngoqnsib misilingoqniqab. Ariya bunuqna nangi nangi anjam deqa olo jemainjrqas. <sup>17</sup>Iga kumbra bole bole yoqnimqa Qotei na marim jeu tamo nangi na iga jaqatin egoqniqab di kere. Ariya iga kumbra uge uge yoqnimqa tamo qudei nangi deqa jaqatin egoqniqab di uge. Iga degyqasai.

### **Kristus a moisiq olo subq na tigelej. A na iga oqajqa deqa**

<sup>18</sup>Ningi Kristus qa are qaloqniye. Kristus a tamo tiñtiño. Ariya a na tamo ungasari uge uge nango sawa osiq nango une qa osiq moiej. A na ningi joqsim Qotei aqaq oqwajqa deqa osiq ningi qa moiej. A bati qujai qa moiej deqa a olo moiqa keresai. A tamo bulyosiqa mandamq endi soqnej. Sonaqa jeu tamo nangi na a qalnab moiej. Ariya a olo subq na tigelosiq a mondor ti soqnej. <sup>19</sup>A mondor ti sosisqa a moio sawaq aisiq tamo nami moreñeb qaji nango mondor Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. <sup>20</sup>Noa aqa bati qa tamo nangi di Qotei aqa anjam gotranjoqne b. Bati deqa kumbra uge tulañ koba ej. Ariya Qotei a tamo nango kumbra uge deqa nangi urur kambatnjrosai oqnej. A tarinjosiq sokobaiyonaqa Noa a qobuñ kobaquja gereiyej. Gereiysiq koboonaqa tamo ungasari 8-pela segi qobuñ gogetosib sonabqa awa koba bosiqa ya tulañ koba dej. Ariya tamo ungasari 8-pela nangi di Qotei na eleñej deqa nangi bole soqne b. <sup>21</sup>Dego kere ningi ya na yanso eb deqa Qotei a ningi dego eleñej. A ya dena nungo jejamu qaji jiga di yansetngosai. Ningi yanso eb bati deqa ningi Qotei pailyonab a na nungo are miligi qaji jiga yansetngej. Qotei na Yesus Kristus olo subq na tigeltej gam dena a na ningi eleñej. <sup>22</sup>Onaqa Kristus a lañ qureq oqej deqa bini a Qotei aqa bañ woq di awejunu. Deqa lañ angro nangi ti lañ qaji mondor kokba ti lañ qaji singila ti kalil nangi Kristus aqa sorgomq di unub.

### **Iga gago areqalo namij uratqom**

**4** <sup>1</sup>Kristus a na aqa segi jejamu osiq jaqatin koba osiq moiej. Dego kere ningi dego Kristus aqa areqalo di singila na ojsib nungo segi jejamu osib jaqatin oqniye. Di kiyaga? Tamo bei na aqa segi jejamu osim jaqatin oqniqas di a une uratqas. <sup>2</sup>Deqa a mandamq endia jejamu korbi sosimqa a aqa areqalo namij olo dauryqasai. A Qotei aqa areqalo segi dauryoqniqas. <sup>3</sup>Ningi nami nungo areqalo namij na walweloqnsib kumbra uge uge sawa bei bei qaji tamo nangi yqajqa tulañ arearetnjre qni qaji di yoqne b. Sawa bei bei qaji tamo nango kumbra uge agiende. Nangi sambala kumbra yeqnub. Osib kumbra uge uge yqajqa are prugnjqre qni. Qolo jigeeqnaqa nangi ya uge uyoqnsib alañkobai-yoqnsibqa nanarioqnsib laqnub. Osib Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsib gisañ qotei nangi



biñinjreqnub. <sup>4</sup>Ningi nami nangi daurnjroqnsib koba na kumbra uge uge deqaji yoqneb. Ariya bini ningi kumbra di uratonub deqa nangi na ningi nungoqnsib tulan prugugetoqnsib ningi misilingeqnub. <sup>5</sup>Ariya mondonj tamo nangi di Qotei aqa ulatamuq dia tigelosib nango une di palontqab. Bati deqa Qotei na tamo ħambile so qaji ti tamo moreño qaji nangi ti nango kumbra qa peginjrsimqa nangi awai segi segi enjrqas. <sup>6</sup>Utru deqa Kristus na aqa anjam bole palontosiq tamo ungasari nami moreñeb qaji nangi minjroqnej. Bole, nangi moreñeb. Agi tamo ungasari kalil une yeqnub qaji nangi moreñeqnub. Ariya a na aqa anjam bole palontosiq nangi minjrej deqa nangi olo ħambile osib Qotei bulosib mondor ti sqab.

**Qotei na ningi wau segi segi engej deqa ningi tamo  
ungasari nangi qa wauoqnsib aqaryainjroqniye**

<sup>7</sup>Ingi ingi kalil koboqajqa bati agi jojomqo. Deqa ningi areqalo bole ti sosib nungo kumbra kalil geregere taqatoqniye. Ningi degyqab di ningi Qotei pailyqa oqnsib geregere pailyoqnqab. <sup>8</sup>E anjam kobaquja bei dego ningi merngit quiye. Ningi Qotei aqa tamo ungasari nangi tulan qalaqalainjroqniye. Di kiyaaq? Qalaqalaiyo kumbra na une gargekoba kabutoqnsiqa tulan bunye-junu. <sup>9</sup>Qotei aqa tamo ungasari nangi nungo talq boqnibqa ningi nangi oqnsib geregereinjroqniye. Ningi nangi aqaryainjrqajqa are ugeingaiq. <sup>10</sup>Qotei a ningi segi segi kalil qa are tulan boleyosiq wau segi segi engej. Deqa ningi segi segi Qotei aqa wau tamo boledamu sosibqa Qotei aqa tamo ungasari nangi qa wauoqnsib aqaryainjroqniye. <sup>11</sup>Nungo ambleq di tamo bei a anjam palontqa wau osimqa a Qotei aqa anjam geregere palontoqneme. Nungo ambleq di tamo bei a tamo nangi aqaryainjrqajqa wau osimqa Qotei na a singila yimqa a singila dena wauoqneme. Yimqa wau kalil ningi yeqnub qaji di tamo nangi unsibqa Yesus Kristus aqa ñam na Qotei aqa ñam tulan soqtoqnqab. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti singila ti sqas. Bole.

**Iga Kristus dauryosim a jaqatinj qoboiey dego kere iga dego  
jaqatinj qoboioyqnqom. Iga deqa tulan areboleboleigwas**

<sup>12</sup>O ijo was bole, gulube kobaquja bei ħamyuo bulosiq ningi qa beqnu. Ariya ningi deqa tulan prugosib endegsib are qalaib, “Gulube deqaji nami gagoq di brantosaioqnej.” Ningi degsib are qalaib. Qotei a nungo areqalo tenemtqa osiq deqa gulube di qarinyqoqa ningi qa bqo. <sup>13</sup>Ningi gulube di eqnub deqa ningi Kristus aqa kumbra dauryeqnub. Agi Kristus a nami jaqatinj qoboiey dego kere ningi dego jaqatinj qoboieyqnub. Deqa ningi areboleboleingim soqniye. Yimqa mondonj Kristus a ñam koba ti brantimqa bati deqa ningi olo tulan areboleboleingim sqab. <sup>14</sup>Ningi Kristus aqa ñam ojejunub deqa jeu tamo nangi na ningi misilingwab di unġum. Ningi deqa areboleboleingem. Di kiyaaq? Ningi qalie, Qotei aqa

Mondor ñam koba ti singila ti unu qaji a na ningi beterngejunu deqa. <sup>15</sup>Ningi geregere ñam atsib soqniye. Ningi tamo ñumibqa kio bajinjibqa kio kumbra uge yibqa kio tamo bei aqa wau ugetibqa kio tamo qudei nanngi na nungo kumbra di unsib deqa jaqatin engwab di uge. Ningi degyaib. <sup>16</sup>Ariya tamo bei a Kristen tamo unu deqa a jaqatin oqas a deqa jemaiyaiq. A ñam Kristen ojejunu deqa a tulan areboleboleiyim Qotei aqa ñam soqtoqneme.

<sup>17</sup>Iga Qotei aqa segi anggro tintin unum. Ariya iga pegigwajqa bati agi jojomqo. Qotei a namoqna iga pegigwas. Deqa iga qalieonum, tamo nanngi Qotei aqa anjam bole gotranqeqnub qaji nanngo une qa Qotei na awai tulan ugedamu enjrqas. <sup>18</sup>Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei a na tamo nanngi kumbra tintin yeqnub qaji nanngi elenqajqa wau koba. Deqa iga qalieonum. Tamo nanngi Qotei qoreiyoqnsib une yeqnub qaji nanngi a na elenqajqa olo tulan wau koba.” <sup>19</sup>Deqa was qu, Qotei na marimqa tamo qudei nanngi jaqatin oqab di ungum. Nanngi nanngo segi jejamu osib Qotei aqa banq di uratosib kumbra bole segi yoqnebe. Qotei a gago Abu. A segi na iga gereigej. Deqa a gaigai iga geregere taqatgoqnqas.

#### **O Kristen gate, ningi na Qotei aqa tamo ungasari nanngi geregere taqatnjroqniye**

**5** <sup>1</sup>O Kristen gate, e ningi anjam endegsi merngwai. E dego Kristen gate deqa Kristus a ijo ñamgalaq dia jaqatin osiq moiaq e unem. Mondon Kristus a olo singila ti ñam koba ti brantimqa bati deqa Qotei na lan qure qa ingi bole bole e ti ningi ti egwas. Deqa Kristen gate, ningi wau endegyoqniye. <sup>2</sup>Qotei aqa tamo ungasari nanngi kaja du du bul deqa a na nanngi jojsiq nungo banq di atej unub. Deqa ningi na nanngi geregere taqatnjroqniye. Qotei na ningi wau di engej deqa ningi are bole na wau di yoqniye. Tamo qudei nanngi singila na ningi waingibqa ningi deqa wau di yaib. Ningi silali qa osib wau di yaib. Ningi are bole na wau di yoqniye. <sup>3</sup>Ningi na Qotei aqa tamo ungasari nanngi singila na taqatnjraib. Qotei na nanngi jojsiq nungo banq di atej unub deqa ningi kumbra bole na nanngi taqatnjriye. Yimqa nanngi nungo kumbra di unsib ningi daurngwab. <sup>4</sup>Ningi kumbra degyibqa mondon kaja nanngo Mandor Koba Yesus a lan qureq na olo brantimqa bati deqa ningi awai tulan boledamu oqab. Awai di ugeqa keresai. Gaigai sqas.

#### **Iga gago segi jejamu osim Qotei aqa banq di atqom**

<sup>5</sup>O angro wala, ningi Kristen gate nanngo sorgomq di soqniye. Sosib ningi kalil nungo segi ñam aguq atoqnsib Qotei aqa tamo ungasari nanngo sorgomq di soqniye. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nanngi nanngo segi ñam soqteqnub qaji nanngi Qotei na olo

jeutnjreqnu. Ariya tamo nan̄gi nan̄go segi ñam aguq ateqnub qaji nan̄gi qa Qotei a olo are boleiyqnsiq gereinjreqnu.” <sup>6</sup>Deqa nin̄gi nun̄go segi ñam aguq atoqnsib Qotei agi singila ti unu qaji aqa sorgomq di soqniye. Yimqa bati a nami giltej qaji di brantimqa a na nun̄go ñam olo soqtetngwas. <sup>7</sup>Qotei a gaigai nin̄gi qa are qaleqnu. Deqa nin̄gi gulube ti sosibqa nun̄go gulube kalil di nin̄gi osi giloqnsib Qotei aqa banq di uratoqniye.

<sup>8</sup>Nin̄gi nun̄go segi walwel geregere taqatosib ñam atsib soqniye. Baun̄ juwan̄ nan̄gi tulan̄ leleñoqnsib tamo ñumoqnsib uyeqnu dego kere nun̄go jeu tamo Satan a na gaigai tamo un̄gasari nan̄gi padaltn̄rqajqa ñamosiq laqnu. <sup>9</sup>Ariya nin̄gi Kristus qa nun̄go areqalo singilatoqnsib Satan gotran̄yoqniye. Nin̄gi qalie, nin̄gi jaqatin̄ eqnub dego kere Qotei aqa tamo un̄gasari sawa sawa kalilq di unub qaji nan̄gi dego jaqatin̄ eqnub. <sup>10</sup>Qotei a bati gaigai iga qa are tulan̄ boleiyeqnu. A Kristus Yesus aqa ñam na nin̄gi metngej deqa mondon̄ nin̄gi Kristus ombla aqa rian̄ ti so bole gaigai sqab. Deqa nin̄gi mandamq endia sokiñala jaqatin̄ oqnsib koboamqa Qotei a na nin̄gi olo boletngsim singilatngimqa nin̄gi gaigai singila na tigelesqab. <sup>11</sup>Qotei a bati gaigai singila koba ti sqas. Bole.

### Anjam mutu qudei

<sup>12</sup>Anjam truquyala endi Sailas na e aqaryaibosiqa nengren̄yosiq nin̄gi qa qarinyqo. E qalieonum, Sailas a gago Kristen was bole. O was qu, Qotei a nin̄gi qa are tulan̄ boleiyeqnu. E segi qalieo-num, Qotei a bati gaigai aqa kumbra di nin̄gi osor̄ngeqnu. E aqa kumbra deqa osim anjam endi nengren̄yonum. Deqa ijo anjam endena e na nun̄go are tigeltetngitqa nin̄gi singila na tigelesoqniye.

<sup>13</sup>Kristen was qu Babilon qureq dia Qotei qa loueqnub qaji nan̄gi na nin̄gi kaiyeingonub. Agi nan̄gi ti nin̄gi ti Qotei na giltngej. Ariya Mak a dego nin̄gi kaiyeingwo. Mak a ijo an̄gro bul. <sup>14</sup>Nin̄gi na nun̄go Kristen was kalil nan̄gi segi segi kundoqn̄riye. Osib kumbra dena nin̄gi na nan̄gi tulan̄ qalaqalain̄roqniye.

Nin̄gi kalil Kristus beteryejunub deqa nin̄gi lawo na soqniye.